

اظهار نظر کارشناسی درباره:

«طرح ملی هوش مصنوعی»

(اعاده شده از شورای نگهبان-۲)

علی عبدالاحد

چکیده

«طرح ملی هوش مصنوعی» جهت رفع ایرادات شورای نگهبان، با اصلاحاتی در جلسه مورخ بیستم بهمن ماه یکهزار و چهارصد و چهار به تصویب مجلس شورای اسلامی رسید. شورای نگهبان در بررسی مجدد خود بند «پ» ماده (۵) مصوبه مجلس را دارای ابهام دانسته است و تذکراتی را برای اصلاح متن مصوبه ارائه نموده است. کمیسیون در مصوبه اخیر خود، در راستای رفع ابهام، اقدام به اصلاح متن بند مذکور نموده است که رافع ابهام و تذکرات شورا به نظر می‌رسد.

۱. مقدمه

«طرح ملی هوش مصنوعی» به شماره ثبت (۲۴۸) در پاسخ به الزامات ذکر شده در مسیر تسهیلگری و تنظیم‌گری توسعه هوش مصنوعی و در راستای مطالبات امام شهید امت^(ع)، سند ملی هوش مصنوعی و نیز بند «ج» ماده (۶۵) قانون برنامه پنجساله هفتم توسعه ارائه و پس از تصویب در صحن مجلس به شورای نگهبان ارسال گردید. شورای نگهبان در اظهار نظر مورخ ۱۴۰۴/۱۰/۱۰ مصوبه اول مجلس را با ایرادات و ابهاماتی مواجه دانست و پس از اصلاح مصوبه در مجلس شورای اسلامی، شورای نگهبان در اظهار نظر دوم خود مورخ ۱۴۰۴/۱۲/۱۶، برای بار دوم «طرح ملی هوش مصنوعی» را مورد ارزیابی قرارداد. در این اظهار نظر بند «پ» ماده (۵) مصوبه مجلس دارای ابهام دانست و تذکراتی را جهت اصلاح متن ارائه نموده است. در ادامه به بررسی ابهام و نیز تذکرات شورای نگهبان و اصلاحات صورت گرفته از سوی کمیسیون در این خصوص می‌پردازیم.

۳. بررسی ابهام شورای نگهبان

شورای نگهبان در اظهار نظر دوم خود بیان داشته است:

«ماده (۵) با توجه به اصلاح به عمل آمده در بند «پ» این ماده از این جهت که آیا تدوین اسناد

الزامات شرعی و حقوقی هوش مصنوعی نیست از جمله وظایف سازمان محسوب می‌شود یا خیر ابهام

دارد پس از رفع ابهام اظهار نظر خواهد شد.»

مشخصات طرح

دوره دوازدهم - سال سوم

شماره ثبت:

۲۴۸

شماره چاپ:

۶۴۵

گروه حقوق اساسی
و اسناد بالادستی

مشخصات گزارش

نوع گزارش:

- ☒ طرح / لایحه
- ☐ راهبردی
- ☐ نظارتی
- ☐ پیش‌نویس قانونی

شماره مسلسل:

۲۱۷۸۶

تاریخ انتشار:

۱۴۰۵/۵/۲۷

توضیح اینکه ماده (۵) به وظایف «مرکز مطالعات راهبردی و آزمایشگاه توسعه فناوری‌های بنیادین هوش مصنوعی» می‌پردازد و بند «پ» این ماده تدوین یکسری از اسناد مورد نیاز در حوزه هوش مصنوعی را بر عهده این شورا گذاشته است. شورای نگهبان در اظهار نظر اول خود، از این حیث که تدوین اسناد مربوط به الزامات شرعی و حقوقی، در عداد این موارد ذکر نشده بود، بند مذکور را خلاف شرع اعلام نمود. کمیسیون در اصلاحیه اولیه خود تدوین اسناد مربوط به حقوق و مسئولیت‌های مدنی و کیفری را با رعایت شرع به این بند اضافه کرد. با این وجود شورای نگهبان همچنان این بند را از این حیث که آیا مشخصاً تدوین اسناد الزامات شرعی و حقوقی هوش مصنوعی از جمله وظایف سازمان محسوب می‌شود یا خیر، اصلاح مذکور را واجد ابهام دانست. کمیسیون در اصلاحیه دوم خود با اضافه نمودن عبارت «الزامات شرعی و حقوقی هوش مصنوعی» در عداد اسنادی که مرکز موظف به تدوین آن است، اقدام به رفع ابهام نمود.

اصلاح مذکور به نظر رافع ابهام شورای نگهبان می‌رسد.

تذکرات

شورای نگهبان در ادامه سه مورد تذکر، جهت اصلاح متن مصوبه به شرح زیر بیان نمود:

۱- در ماده (۱)، بند «ر»، با توجه به سایر مواد مصوبه، عبارت «شورای ملی راهبری توسعه هوش مصنوعی» به «شورای ملی راهبری» اصلاح شود.

۲- در ماده (۳)، با توجه به بند «ر»، ماده ۱، عبارت «دبیرخانه شورا» به «دبیرخانه شورای ملی راهبری» اصلاح شود.

۳- بند «ت» ماده (۹)، با توجه به اصلاح به عمل آمده نیاز به ویرایش دارد.

کمیسیون در راستای تأمین نظر شورای نگهبان، وفق تذکرات ارائه شده، متن مصوبه را اصلاح نموده است که در خصوص تذکرات بندهای «۱» و «۲» تأمین‌کننده نظرات شورا به نظر می‌رسد. لکن در خصوص بند «۳» تذکرات، موضوع اصلاح بند «ت» ماده (۹) لازم است همکاری در تدوین الزامات شرعی و حقوقی نیز مد نظر قرار بگیرد که پیشنهاد می‌شود با رعایت تشریفات مندرج در قانون آیین‌نامه داخلی مجلس عبارت «تدوین الزامات شرعی و حقوقی هوش مصنوعی»، پس از عبارت «در زمینه» اضافه گردد.

۴. جمع‌بندی و نتیجه‌گیری

شورای نگهبان در اظهار نظر خود، از این جهت که آیا تدوین «الزامات شرعی و حقوقی هوش مصنوعی» نیز جزو وظایف «مرکز مطالعات راهبردی و آزمایشگاه توسعه فناوری‌های بنیادین هوش مصنوعی» هست یا خیر، بند «پ» ماده (۵) مصوبه مجلس را دارای ابهام دانست و کمیسیون در مصوبه اخیر خود، به تدوین الزامات مذکور تصریح نمود که رافع ابهام شورای نگهبان به نظر می‌رسد. همچنین شورای نگهبان در سه بند تذکراتی را برای اصلاح متن مصوبه بیان نمود که کمیسیون، وفق تذکرات بیان شده مصوبه را اصلاح نمود که در خصوص تذکرات بندهای «۱» و «۲» تأمین‌کننده نظرات شورا به نظر می‌رسد. لکن در خصوص بند «۳» تذکرات، موضوع اصلاح بند «ت» ماده (۹) لازم است همکاری در تدوین الزامات شرعی و حقوقی نیز مد نظر قرار بگیرد که پیشنهاد می‌شود با رعایت تشریفات مندرج در قانون آیین‌نامه داخلی مجلس عبارت «تدوین الزامات شرعی و حقوقی هوش مصنوعی»، پس از عبارت «در زمینه» اضافه گردد.

جداول مخصوص گزارش‌های صحن علنی

شماره ماده	موافق	مخالف	موافق به شرط اصلاح	ارجاع به کمیسیون
بند «پ» ماده (۵)	✓			
بند «ر» ماده (۱)	✓			
ماده (۳)	✓			
بند «ت» ماده (۹)			✓	

شماره ماده	مصوبه کمیسیون برای رفع ایرادات شورای نگهبان	موافق	مخالف	موافق به شرط اصلاح	ارجاع به کمیسیون	اظهار نظر کارشناسی	متن اصلاحی
بند «پ» ماده (۵)		✓					
بند «ر» ماده (۱)	بند «ر» - شورای ملی راهبردی: شورای ملی راهبردی هوش مصنوعی موضوع مصوبه ۹۰۱ شورای عالی انقلاب فرهنگی و الحاقات بعدی آن	✓					
ماده (۳)	ماده (۳) - با هدف ساماندهی و توسعه زیست بوم هوش مصنوعی، سازمان ملی هوش مصنوعی به عنوان یک سازمان مستقل و دبیرخانه شورای ملی راهبردی با استفاده از امکانات موجود تشکیل می شود و ذیل رئیس جمهور فعالیت می کند.	✓					
بند «ت» ماده (۹)	بند «ت» - سازمان ملی هوش مصنوعی همکاری های لازم را با مرکز مدیریت حوزه های علمیه در زمینه توسعه و کاربست هوش مصنوعی در حوزه های علمیه داشته باشد			✓		لازم است با رعایت تشریفات مندرج در آیین نامه داخلی همکاری در تدوین الزامات شرعی و حقوقی نیز مد نظر قرار بگیرد	بند «ت» - سازمان ملی هوش مصنوعی همکاری های لازم را با مرکز مدیریت حوزه های علمیه در زمینه توسعه و کاربست هوش مصنوعی در حوزه های علمیه داشته باشد

گزیده سیاستی

کمیسیون صنایع و معادن در راستای رفع ابهام و نیز اعمال تذکرات شورای نگهبان اصلاحاتی را در خصوص «طرح ملی هوش مصنوعی» به تصویب رساند که جز در مورد بند «۳» تذکرات شورا، باقی موارد رافع ابهام و تذکرات به نظر می رسد.